

TS 102 24,5 m²

Saimakoto 1950-luvulta.

Kuva Juho Laikas

telua leimaa kiehtova, nykyistä kognitiokytkentää laajempi, syvempi ja vahvempi yhteys rakentamiseen²⁴.

Näinä aikoinahan nimisana ”arkkitehtuuri” kohdataan nykyfilosofiassa kenties useimmin aivotutkimusta ja neurotiedettä sivuavissa keskusteluissa. Kuten tietokonetieteilijät puhuvat komputoija-arkkitehtuureista, mielenfilosofit kiistelevät erilaisista kognitiivisista arkkitehtuureista. Lähes säännönmukaisesti näissä keskusteluissa ”arkkitehtuuri” lyö vain komeilevan leiman muutoin melko mutkattomasti luokitteleviin toimiin tai järjestettyihin kokonaisuuksiin.

Laatusanan ”arkkitehtoninen” taas tapaa tätä nykyä filosofisessa asiayhteydessä karkeasti ottaen kahdessa merkityksessä. Sillä voidaan kuvata selkeästi jäsenennettyä ajatusistoa, jolloin laatusanalla on enemmän tai vähemmän myönteinen lataus. Toisaalta sillä voidaan paheksuvasti luonnehtia jotakin ’käsitteelliseen spekulatioon’, ’kvantitatiiviseen’ ja ’systemaattiseen’ keskittyvää ja näin havainnollista, koettua, kvalitatiivista ja orgaanista hylkivää.

Kumpikin käyttötapa kielii kapeasta arkkitehtuurikäsitteestä ja hatarasta filosofian historian tuntemuksesta. Vähintäänkin olisi paikallaan havahtua tiettyjen käsitteiden – kuten ’perusta’, ’perspektiivi’, ’strukturi’, ’konstruktio’, ’dekonstruktio’ ja ’edifiointi’ – tiuhaan esiintymiseen filosofisissa yhteyksissä. Harva on kuitenkin Heideggerin tapaan käynyt pohjia myöten läpi rakentamisen sanastoa ja sen suhdetta olemiseen²⁵. Niin paljon kuin arkkitehtuurikeskusteluissa onkin tilasta ja tilallisuudesta puhuttu,

suomen kielen ”suoja/t” ja ”tila/t” odottavat vielä kunnollista filosofista työstöään.

Rakentajan rakenne

Käsitettä ’arkkitehtoniikka’ oli filosofiassa korostettu jo ennen Kantia²⁴. Aristoteles määritteli sen aikoinaan ”taidoksi työstää ainetta käyttökelpoisen esineen kokoamiseksi”. Hänen näkemyksessään keskeistä oli silti eronteko työhön: aristoteelisessa katsannossa siirtymä käsityöläisten taidonnäytteistä arkkitehtoniseen muodonantoon oli siirtymä älylliseen kulttuuriin.²⁵

Perusajatuksen sovelluskelpoisuudesta kertoo se, kuinka keskiajalla Jumala voitiin mieltää maailman suunnitelleeksi arkkitehdiksi. Leibnizkin käytti samaa kuvausta ja totesi myös kääntäen, että ihmiset jäljittelivät Jumalaa muotoillessaan asuttamaansa planeettaa²⁶. Valistusfilosofisessa ilmoitususkonnon kritiikissä käsite ’maailmanarkkitehti’ voitiin tulkita korkealentoiseksi versioksi luvattomasta oletuksesta²⁷.

Ehkä tästäkin syystä Kant suosi avainkohdassa ’arkkitehtoniikkaa’ arkkitehtuurin ja arkkitehdin kustannuksella. Kuinka vain, hänen hahmotuksensa merkitsi osin paluuta aristoteeliseen erotteluun. Kant näet korosti puhtaan järjen kritiikissään arkkitehtonisen ykseyden eroa myös pelkkään tekniseen kokoamiseen. Toivotun, ”tieteellisen järkkä-

